“નવસારી મહાનગરપાલિકાના સને 2026 - 27નાં અંદાજપત્રનું વિકાસલક્ષી વિશ્લેષણ”

ડૉ.દિલિપ એમ ચૌધરી
આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર,
એસ.બી.ગાર્ડા કોલેજ(આર્ટસ) & પી.કે પટેલ કોલેજ ઓફ કોમર્સ, નવસારી

ટૂંકસાર

શહેરી સ્થાનિક સ્વરાજ્ય સંસ્થાઓના આર્થિક વિકાસ, નાગરિક સુવિધાઓ અને સ્થાનિક જાહેર સેવાઓના સંચાલનમાં અંદાજપત્રનું મહત્વપૂર્ણ સ્થાન છે. નવસારી મહાનગરપાલિકાનું સને 2026 - 27નું ડ્રાફ્ટ અંદાજપત્ર શહેરના માળખાકીય વિકાસ, પાણી પુરવઠો, ગટર વ્યવસ્થા, સ્વચ્છતા, રસ્તા, પર્યાવરણ, જાહેર પરિવહન, શિક્ષણ, આરોગ્ય અને સામાજિક સુવિધાઓને પ્રાથમિકતા આપતું જોવા મળે છે. આ સંશોધન લેખમાં નવસારી મહાનગરપાલિકાના સને 2026–27ના અંદાજપત્રનું નાણાકીય તથા વિકાસલક્ષી વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. અભ્યાસ માટે મુખ્યત્વે મહાનગરપાલિકા દ્વારા રજૂ કરાયેલ અંદાજપત્ર દસ્તાવેજનો દ્વિતીયક સ્ત્રોત તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

સને 2026–27 માટે મહાનગરપાલિકાની અંદાજિત રેવન્યુ આવક રૂ. 17,740.39 લાખ અને રેવન્યુ ખર્ચ રૂ. 20,500.91 લાખ છે. બીજી તરફ કેપિટલ આવક રૂ. 1,20,129.50 લાખ તથા કેપિટલ ખર્ચ રૂ. 1,08,372.00 લાખ દર્શાવવામાં આવ્યો છે. આમ કુલ આવક રૂ. 1,37,869.89 લાખ અને કુલ બજેટ ખર્ચ રૂ. 1,28,872.91 લાખ છે.

1. પરિચય

ભારતમાં ઝડપી શહેરીકરણને કારણે સ્થાનિક સ્વરાજ્ય સંસ્થાઓની જવાબદારીઓમાં સતત વધારો થયો છે. નાગરિકોને પીવાનું પાણી, ગટર વ્યવસ્થા, રસ્તા, સ્વચ્છતા, આરોગ્ય, શિક્ષણ, જાહેર પરિવહન, ઉદ્યાનો તથા અન્ય નાગરિક સુવિધાઓ પૂરી પાડવાની જવાબદારી મહાનગરપાલિકાઓની છે. આ જવાબદારીઓનું અસરકારક આયોજન અને અમલીકરણ કરવા માટે વાર્ષિક અંદાજપત્ર મહત્વપૂર્ણ સાધન બને છે.

નવસારી મહાનગરપાલિકાનું સને 2026–27નું બજેટ નવસારી શહેરને “Inclusive, Sustainable and Vibrant City” તરીકે વિકસાવવાના દૃષ્ટિકોણ સાથે તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. બજેટમાં પાણી પુરવઠો, ગટર વ્યવસ્થા, સ્ટોર્મ વોટર ડ્રેનેજ, માળખાકીય સુવિધાઓ, ઉદ્યાનો અને અન્ય નાગરિક સુવિધાઓના વિકાસને મહત્વ આપવામાં આવ્યું છે.

નવસારી-વિજલપોર નગરપાલિકા તથા કેટલાક ગ્રામ વિસ્તારોના સમાવેશથી મહાનગરપાલિકાનું વિસ્તરેલું શહેરી ક્ષેત્ર ઊભું થયું છે. આ વિસ્તરણના સંદર્ભમાં નવા વિસ્તારોમાં પાણી અને ગટર જેવી મૂળભૂત સુવિધાઓનું વિસ્તરણ બજેટની મહત્વપૂર્ણ જરૂરિયાત બની છે.

2. અભ્યાસના હેતુઓ

આ સંશોધનના મુખ્ય હેતુઓ નીચે મુજબ છે:

1. નવસારી મહાનગરપાલિકાના સને 2026 - 27ના અંદાજપત્રનું નાણાકીય વિશ્લેષણ કરવું.
2. રેવન્યુ આવક અને રેવન્યુ ખર્ચનું વિશ્લેષણ કરવું.
3. કેપિટલ આવક અને કેપિટલ ખર્ચનું મૂલ્યાંકન કરવું.
4. મહાનગરપાલિકાની આવકના મુખ્ય સ્ત્રોતો ઓળખવા.
5. વિવિધ વિભાગોમાં કરવામાં આવેલી ખર્ચની જોગવાઈઓનું વિશ્લેષણ કરવું.
6. બજેટમાં સમાવિષ્ટ મુખ્ય વિકાસલક્ષી યોજનાઓનો અભ્યાસ કરવો.
7. નાગરિક સુવિધા અને ટકાઉ શહેરી વિકાસ માટે બજેટની પ્રાથમિકતાઓનું મૂલ્યાંકન કરવું.
8. મહાનગરપાલિકાની નાણાકીય સ્થિતિના આધારે સંભવિત પડકારો અને સૂચનો રજૂ કરવા.

3. સંશોધન પદ્ધતિ

આ અભ્યાસ વર્ણનાત્મક અને વિશ્લેષણાત્મક સંશોધન પદ્ધતિ પર આધારિત છે. અભ્યાસ માટે નવસારી મહાનગરપાલિકા દ્વારા તૈયાર કરાયેલ સને 2026–27નું ડ્રાફ્ટ બજેટ અને સને 2025 - 26નું રિવાઇઝ્ડ બજેટ મુખ્ય દ્વિતીયક માહિતી સ્ત્રોત તરીકે લેવામાં આવ્યું છે.

અંદાજપત્રમાં આપવામાં આવેલી રકમો રૂ. લાખમાં છે. આવક અને ખર્ચની તુલના, વિભાગવાર જોગવાઈઓ અને મુખ્ય મૂડી યોજનાઓના આધારે નાણાકીય વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં રૂ. લાખને રૂ. કરોડમાં રૂપાંતરિત કરીને સમજાવવામાં આવ્યું છે.

4. નવસારી મહાનગરપાલિકાના બજેટનું કદ

સને 2026–27ના ડ્રાફ્ટ બજેટ મુજબ

બજેટનો પ્રકાર	રકમ (રૂ. લાખ)	રકમ (રૂ. કરોડ)
રેવન્યુ આવક	17,740.39	177.40
રેવન્યુ ખર્ચ	20,500.91	205.01
કેપિટલ આવક	1,20,129.50	1,201.30
કેપિટલ ખર્ચ	1,08,372.00	1,083.72
કુલ આવક	1,37,869.89	1,378.70
કુલ ખર્ચ	1,28,872.91	1,288.73

ઉપરોક્ત આંકડાઓ દર્શાવે છે કે મહાનગરપાલિકાના કુલ બજેટમાં કેપિટલ ક્ષેત્રનું પ્રભુત્વ છે. કુલ આવકમાં આશરે 87.13 ટકા હિસ્સો કેપિટલ આવકનો છે, જ્યારે રેવન્યુ આવકનો હિસ્સો આશરે 12.87 ટકા છે.

5. રેવન્યુ બજેટનું વિશ્લેષણ

સને 2026–27માં રેવન્યુ આવક રૂ. 17,740.39 લાખ જ્યારે રેવન્યુ ખર્ચ રૂ. 20,500.91 લાખ છે. એટલે રેવન્યુ ખાતામાં રૂ. 2,760.52 લાખની ખાધ જોવા મળે છે. આ બાબત મહાનગરપાલિકાની દૈનિક અને નિયમિત સેવાઓ માટેની આવકની તુલનામાં ખર્ચનું પ્રમાણ વધુ હોવાનું સૂચવે છે.

વિભાગવાર રેવન્યુ આવકમાં હિસાબી વિભાગ રૂ. 4,732.55 લાખ, વેરા વિભાગ રૂ. 5,515.30 લાખ અને ટાઉન પ્લાનિંગ તથા એસ્ટેટ વિભાગ રૂ. 4,018.70 લાખની આવક દર્શાવે છે.

5.1 વેરા આવક

વેરા વિભાગમાં મિલકત વેરો રૂ. 1,801 લાખ, સામાન્ય સફાઈ વેરો રૂ. 553 લાખ, ડ્રેનેજ વેરો રૂ. 577.50 લાખ, પાણીનો કર રૂ. 639.20 લાખ, વ્યવસાય વેરો રૂ. 500 લાખ અને વાહન વેરો રૂ. 300 લાખની જોગવાઈ છે.આ આંકડાઓ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સ્થાનિક કર આવક મહાનગરપાલિકાની સ્વનિર્ભર આવકનો મહત્વપૂર્ણ આધાર છે. તેમાં મિલકત વેરાનું વિશેષ મહત્વ છે.

5.2 ટાઉન પ્લાનિંગ અને એસ્ટેટ આવક

ટાઉન પ્લાનિંગ અને એસ્ટેટ વિભાગની અંદાજિત રેવન્યુ આવક રૂ. 4,018.70 લાખ છે. તેમાં એમિનિટી ફી, FSI ફી, સ્કુટિની ફી, ઇમ્પેક્ટ ફી, બેટરમેન્ટ ચાર્જ, ભાડાની આવક તથા મિલકત હરાજી જેવી આવકનો સમાવેશ થાય છે. આથી શહેરના શહેરીકરણ અને મિલકત આધારિત પ્રવૃત્તિઓ મહાનગરપાલિકાની આવક માટે નોંધપાત્ર ભૂમિકા ભજવે છે.

6. રેવન્યુ ખર્ચનું વિશ્લેષણ

રેવન્યુ ખર્ચમાં પાણી પુરવઠો, સ્વચ્છતા, રસ્તા અને બિલ્ડિંગ, આરોગ્ય, ડ્રેનેજ, ઇલેક્ટ્રિકલ તથા અન્ય નાગરિક સેવાઓનો સમાવેશ થાય છે. વિભાગવાર ખર્ચમાં પાણી પુરવઠા શાખા માટે રૂ. 3,295 લાખ, હિસાબી વિભાગ માટે રૂ. 2,590.60 લાખ, સેનીટેશન માટે રૂ. 2,182.10 લાખ અને સિવિલ એન્જિનિયરિંગ તથા સિટી બ્યુટિફિકેશન માટે રૂ. 1,695 લાખની જોગવાઈ છે.

આમાંથી પાણી પુરવઠો અને સ્વચ્છતા પરનો ખર્ચ શહેરની મૂળભૂત નાગરિક સેવાઓને કેન્દ્રસ્થાને રાખવામાં આવી હોવાનું દર્શાવે છે.

7. કેપિટલ બજેટનું વિશ્લેષણ

કેપિટલ બજેટ મહાનગરપાલિકાના લાંબા ગાળાના માળખાકીય વિકાસ માટે મહત્વપૂર્ણ છે. સને 2026–27માં કેપિટલ આવક રૂ. 1,20,129.50 લાખ અને કેપિટલ ખર્ચ રૂ. 1,08,372 લાખ છે. એટલે કે કેપિટલ ક્ષેત્રમાં રૂ. 11,757.50 લાખનું વધતર દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

કેપિટલ આવકમાં હિસાબી વિભાગનો હિસ્સો રૂ. 1,12,070 લાખ છે. ઉપરાંત સ્વર્ણિમ જયંતિ-મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના હેઠળ રૂ. 86,670 લાખની આવકની જોગવાઈ દર્શાવવામાં આવી છે.આથી કેપિટલ બજેટના વિશાળ કદ પાછળ સરકારી યોજના આધારિત નાણાકીય સ્ત્રોતો અને વિકાસલક્ષી ભંડોળનું મહત્વ સ્પષ્ટ થાય છે.

8. મુખ્ય મૂડી વિકાસ યોજનાઓ

8.1 પૂર્ણા નદી ફ્લડ પ્રોટેક્શન

પૂર્ણા નદી ખાતે ફ્લડ પ્રોટેક્શન માટે અંદાજિત રૂ. 50 કરોડની યોજના છે. ધારાગીરીથી જલાલપોર બંદર રોડ સુધીના આશરે 6.7 કિમી શહેરી નદીકાંઠા વિસ્તારમાં રિટેઇનિંગ વોલ, ગેબિયન વોલ, રોડવર્ક, એમ્બેન્કમેન્ટ અને નદી ટ્રેનિંગ જેવા કાર્યોનો સમાવેશ થાય છે. આ યોજના પૂર જોખમ ઘટાડવા અને નીચાણવાળા રહેણાંક તથા વેપારી વિસ્તારોનું રક્ષણ કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે.

8.2 નવા સમાવેશ થયેલા ચાર ગામોમાં પાણી પુરવઠો

એરુ, ધારાગીરી, દાંતેજ અને હાંસાપોર જેવા નવા સમાવેશ થયેલા ચાર ગામોમાં પાણી પુરવઠા માટે અંદાજિત રૂ. 60 કરોડની યોજના છે. તેમાં પાઇપલાઇન નેટવર્ક, ESR/UGSR, પમ્પિંગ સ્ટેશન અને ઘરેલુ પાણી જોડાણનો સમાવેશ થાય છે. આ યોજના મહાનગરપાલિકાના વિસ્તરેલા ક્ષેત્રમાં સેવાઓના સમાન વિસ્તરણની દિશામાં મહત્વપૂર્ણ પગલું છે.

8.3 24×7 પાણી પુરવઠો

24×7 પાણી પુરવઠા યોજના માટે અંદાજિત રૂ. 60 કરોડની જોગવાઈ છે. તેમાં પાઇપલાઇન પુનર્વસન, નવી પાઇપલાઇન, રિયલ-ટાઇમ મોનિટરિંગ, સ્માર્ટ વોટર મેનેજમેન્ટ અને ડિજિટલ બિલિંગ તથા ફીડબેક વ્યવસ્થાનો સમાવેશ થાય છે.

8.4 ગટર વ્યવસ્થા

નવા સમાવેશ થયેલા ચાર ગામોમાં ભૂગર્ભ ગટર નેટવર્ક માટે રૂ. 54 કરોડની યોજના છે. તેમાં ડ્રેનેજ પાઇપલાઇન, મેનહોલ, પમ્પિંગ સ્ટેશન અને STP સાથે જોડાણનો સમાવેશ થાય છે.

8.5 પાણી સંગ્રહ ક્ષમતામાં વધારો

6 ESR, 3 UGSR અને 3 Intake Well દ્વારા પાણી સંગ્રહ ક્ષમતા વધારવા માટે રૂ. 60 કરોડની યોજના રજૂ કરવામાં આવી છે.

9. પર્યાવરણ અને ટકાઉ વિકાસ

બજેટમાં પર્યાવરણને વિશેષ સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે. ઈ-વાહનોને પ્રોત્સાહન, શહેરવ્યાપી વૃક્ષ ગણતરી, વરસાદી પાણીના સંગ્રહ માટે મિલકત વેરામાં 2.5 ટકા રાહત, સોલાર રૂફટોપ માટે 2.5 ટકા રાહત, ફૂલ રૂફ પહેલ અને ઝીરો વેસ્ટ વોર્ડ જેવી યોજનાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. આ યોજનાઓ શહેરના વિકાસને માત્ર ભૌતિક માળખાકીય વિકાસ સુધી મર્યાદિત રાખવાને બદલે પર્યાવરણીય ટકાઉપણું અને સંસાધન સંરક્ષણ સાથે જોડે છે.

10. સામાજિક વિકાસ અને માનવ વિકાસ

બજેટમાં સામાજિક ક્ષેત્રને પણ સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે. કાર્યરત મહિલાઓ માટે Working Women Crècheની જોગવાઈ, અંગ્રેજી માધ્યમ શાળાના વિકાસ માટે જોગવાઈ, સ્માર્ટ લાઇબ્રેરી, રમતગમત માટે સહાય તથા જાહેર આરોગ્ય સંબંધિત યોજનાઓનો સમાવેશ થાય છે. સ્માર્ટ લાઇબ્રેરી માટે અંદાજિત રૂ. 2.6 કરોડની યોજના છે, જેમાં ડિજિટલ લાઇબ્રેરી, ઈ-લર્નિંગ, કમ્પ્યુટર, ઇન્ટરનેટ અને ડિજિટલ કેટલોગ જેવી સુવિધાઓનો સમાવેશ થાય છે.

11. બજેટની મુખ્ય નાણાકીય વિશેષતાઓ

અભ્યાસના આધારે બજેટની કેટલીક મહત્વપૂર્ણ વિશેષતાઓ નીચે મુજબ છે:

1. કુલ બજેટનું કદ નોંધપાત્ર રીતે મોટું છે.
2. કુલ આવકમાં કેપિટલ આવકનો હિસ્સો આશરે 87.13 ટકા છે.
3. રેવન્યુ આવકની તુલનામાં રેવન્યુ ખર્ચ વધુ છે.
4. કેપિટલ આવક કેપિટલ ખર્ચ કરતાં વધુ છે.
5. સ્થાનિક કર આવકમાં મિલકત વેરો, પાણીનો કર, ડ્રેનેજ વેરો અને વ્યવસાય વેરાનું મહત્વ છે.

6. પાણી પુરવઠો અને સ્વચ્છતા જેવા મૂળભૂત ક્ષેત્રોને નોંધપાત્ર રેવન્યુ ખર્ચ ફાળવવામાં આવ્યો છે.
7. લાંબા ગાળાના માળખાકીય વિકાસ માટે કેપિટલ ખર્ચનું પ્રમાણ ઊંચું છે.
8. નવા સમાવેશ થયેલા વિસ્તારોને પાણી અને ગટર જેવી સુવિધાઓ સાથે જોડવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.
9. પર્યાવરણ, વરસાદી પાણી સંગ્રહ, વૃક્ષ સંરક્ષણ અને સોલાર ઊર્જાને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવ્યું છે.
10. ડિજિટલ ગવર્નન્સ અને GIS આધારિત એસેટ મેપિંગ તરફ પણ બજેટમાં ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે.

12. નાણાકીય પડકારો

બજેટના આંકડાઓ પરથી કેટલાક મહત્વપૂર્ણ નાણાકીય પડકારો ઓળખી શકાય છે.

12.1 રેવન્યુ ખાધ

રેવન્યુ આવક રૂ. 17,740.39 લાખ સામે રેવન્યુ ખર્ચ રૂ. 20,500.91 લાખ હોવાથી રૂ. 2,760.52 લાખની રેવન્યુ ખાધ છે. આથી નિયમિત સેવાઓ માટે સ્થાનિક સ્વનિર્ભર આવક વધારવાની જરૂરિયાત સૂચવાય છે.

12.2 કેપિટલ આવક પર આધાર

કુલ આવકમાં કેપિટલ આવકનો હિસ્સો આશરે 87 ટકા છે. આ દર્શાવે છે કે બજેટનું મોટું પ્રમાણ મૂડી આધારિત સ્ત્રોતો અને વિકાસલક્ષી ભંડોળ સાથે સંકળાયેલું છે. લાંબા ગાળે મહાનગરપાલિકાની નાણાકીય સ્થિરતા માટે પોતાની રેવન્યુ આવક મજબૂત કરવી જરૂરી બને છે.

12.3 વસૂલાતની કાર્યક્ષમતા

બજેટમાં મિલકત અને અન્ય વેરામાં વધારો ન કરીને મહત્તમ વસૂલાત કરવાની નીતિ દર્શાવવામાં આવી છે. તેથી કરવેરા વસૂલાતની કાર્યક્ષમતા વધારવી નાણાકીય વ્યવસ્થાપન માટે મહત્વપૂર્ણ બની રહે છે.

13. સંશોધનના મુખ્ય તારણો

અભ્યાસ પરથી નીચેના તારણો પ્રાપ્ત થાય છે:

પ્રથમ, નવસારી મહાનગરપાલિકાનું 2026 - 27નું બજેટ વિકાસલક્ષી સ્વરૂપ ધરાવે છે.

બીજું, બજેટમાં કેપિટલ આવક અને કેપિટલ ખર્ચનું પ્રમાણ રેવન્યુ બજેટ કરતાં ઘણું મોટું છે. ત્રીજું, રેવન્યુ ખાતામાં ખાધ હોવા છતાં કેપિટલ ખાતામાં વધતર જોવા મળે છે.

ચોથું, પાણી પુરવઠો, ગટર અને સ્વચ્છતા જેવી મૂળભૂત સેવાઓને ઊંચી પ્રાથમિકતા આપવામાં આવી છે.

પાંચમું, નવા સમાવેશ થયેલા વિસ્તારોના સંતુલિત વિકાસ માટે પાણી અને ભૂગર્ભ ગટર જેવી યોજનાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

છઠ્ઠું, પર્યાવરણ અને ટકાઉ વિકાસ માટે વૃક્ષ ગણતરી, વરસાદી પાણી સંગ્રહ, સોલાર રૂફટોપ, ફ્લૂ રૂફ અને ઝીરો વેસ્ટ જેવી પહેલો રજૂ કરવામાં આવી છે.

સાતમું, ડિજિટલ અને સ્માર્ટ સિટી અભિગમ તરફ બજેટમાં સ્પષ્ટ વલણ જોવા મળે છે.

આઠમું, શિક્ષણ, રમતગમત, લાઇબ્રેરી અને મહિલાઓ માટેની સુવિધાઓ દ્વારા માનવ વિકાસને પણ બજેટમાં સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

14. સૂચનો

1. રેવન્યુ આવક અને રેવન્યુ ખર્ચ વચ્ચેનું અંતર ઘટાડવા માટે સ્થાનિક આવકના નવા સ્ત્રોત વિકસાવવા જોઈએ.
2. મિલકત વેરા તથા અન્ય વેરાની વસૂલાત માટે GIS આધારિત ડિજિટલ સિસ્ટમનો વધુ ઉપયોગ કરવો જોઈએ.
3. કરચોરી અને બાકી વસૂલાત ઘટાડવા માટે નિયમિત ડેટા આધારિત મોનિટરિંગ કરવું જોઈએ.
4. પાણી પુરવઠા તથા ગટર સેવાઓ માટે વપરાશ આધારિત ચાર્જ અને કાર્યક્ષમ વસૂલાત પદ્ધતિ વિકસાવવી જોઈએ.
5. કેપિટલ પ્રોજેક્ટ્સ માટે ખર્ચ-લાભ વિશ્લેષણ અને પ્રાથમિકતા ક્રમ નક્કી કરવો જોઈએ.
6. મોટા માળખાકીય પ્રોજેક્ટ્સની સમયસર પૂર્ણતા માટે પ્રોજેક્ટ મોનિટરિંગ વ્યવસ્થા મજબૂત કરવી જોઈએ.
7. વરસાદી પાણી સંગ્રહ, સોલાર ઊર્જા અને કચરા વ્યવસ્થાપન જેવી યોજનાઓમાં નાગરિકોની ભાગીદારી વધારવી જોઈએ.
8. નવા સમાવેશ થયેલા વિસ્તારોમાં સેવાઓની ગુણવત્તા અને ઉપલબ્ધતાનું અલગથી મૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ.

9. બજેટમાં નક્કી કરાયેલા લક્ષ્યાંકો સામે વાસ્તવિક ખર્ચ અને પરિણામોનું વાર્ષિક સામાજિક ઓડિટ કરવું જોઈએ.
10. બજેટની પારદર્શિતા વધારવા માટે સરળ ભાષામાં નાગરિક બજેટ (Citizen Budget) રજૂ કરવું જોઈએ.

15. નિષ્કર્ષ

નવસારી મહાનગરપાલિકાનું સને 2026–27નું અંદાજપત્ર શહેરના વિસ્તરતા શહેરી ક્ષેત્ર અને વધતી નાગરિક જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને તૈયાર કરવામાં આવ્યું હોવાનું જોવા મળે છે. બજેટમાં પાણી પુરવઠો, ગટર, સ્વચ્છતા, રસ્તા, પૂર નિયંત્રણ અને અન્ય માળખાકીય સુવિધાઓને વિશેષ મહત્વ આપવામાં આવ્યું છે.

નાણાકીય દૃષ્ટિએ રેવન્યુ ખાતામાં રૂ. 2,760.52 લાખની ખાધ છે, જ્યારે કેપિટલ ખાતામાં રૂ. 11,757.50 લાખનું વધતર છે. કુલ આવક રૂ. 1,37,869.89 લાખ અને કુલ બજેટ ખર્ચ રૂ. 1,28,872.91 લાખ છે. આથી બજેટનો એકંદર અભિગમ વિકાસલક્ષી અને માળખાકીય રોકાણ કેન્દ્રિત કહી શકાય. જોકે, લાંબા ગાળે નાણાકીય સ્થિરતા માટે રેવન્યુ આવકમાં વધારો, કરવેરા વસૂલાતમાં કાર્યક્ષમતા અને ખર્ચની ગુણવત્તા પર સતત ધ્યાન આપવું જરૂરી છે.

નવસારી મહાનગરપાલિકાના બજેટમાં પાણી, ગટર, પર્યાવરણ, ડિજિટલ ટેકનોલોજી, શિક્ષણ, રમતગમત અને સામાજિક સુવિધાઓનો સમાવેશ તેને માત્ર વાર્ષિક આવક-ખર્ચના દસ્તાવેજ કરતાં આગળ લઈ જઈને શહેરી વિકાસના આયોજન દસ્તાવેજ તરીકે રજૂ કરે છે. તેથી બજેટમાં કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓનું અસરકારક અમલીકરણ અને પરિણામ આધારિત મોનિટરિંગ નવસારીને સમાવેશી, ટકાઉ અને જીવંત શહેર તરીકે વિકસાવવામાં નિર્ણાયક સાબિત થઈ શકે છે.

સંદર્ભ

1. નવસારી મહાનગરપાલિકા, **સને 2026–27નું ડ્રાફ્ટ બજેટ તથા સને 2025–26નું રિવાઇઝ્ડ બજેટ**, નવસારી.
2. નવસારી મહાનગરપાલિકા, રેવન્યુ આવક અને રેવન્યુ ખર્ચની વિભાગવાર વિગતો.
3. નવસારી મહાનગરપાલિકા, કેપિટલ આવક અને કેપિટલ ખર્ચની વિભાગવાર વિગતો.
4. નવસારી મહાનગરપાલિકા, સને 2026–27ના મુખ્ય કેપિટલ વિકાસ કાર્યો.